

בסיועה דשמיא

הפרשה המחכימה

פירורים מבית 'הפרשה המחכימה' - אוצר מופלא של לקחים מעשיים
ואקטואליים מהפרשה פרשת נצבים התשפ"ב גליון 231

פשוט המעשים קודם ראש השנה

שאלה: מה מוטל על האדם לעשות קודם בוא יום הדין של ראש השנה?

א. דברים כט, ט-יא: "אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם, ראשיכם, שבטיכם, זקניכם ושוטריכם, כל איש ישראל... לעברך בברית ה' אלקיך ובאלתנו". בספרים מובא שפסוק זה רומז על המצב בו נמצאים אנו כעת¹, 'נצבים... לפני ה' אלקיכם', ביום ראש השנה כולם נידונים ונכנסים למשפט, 'ראשיכם, שבטיכם וזקניכם ושוטריכם, כל איש ישראל', אין שום משוא-פנים (ופרוטקציות), כולם נידונים ללא יוצא מן הכלל. "לעברך בברית ה' אלקיך", נבדקים אם עוברים הם בברית ה' ומקיימים את התורה כראוי, וכמו ששנינו (ראש השנה טז. יח.) "בראש השנה כל באי העולם עוברין לפניו כבני מרון, שנאמר 'היוצר יחד לבם, המבין אל כל מעשיהם' (תהלים לג, טו)", וכן אומרים בנוסח התפילה (מוסף לראש השנה) 'מי לא נפקד כהיום הזה, כי זכר כל המעשים² לפניך בא'. ובספר באר מים חיים הוסיף לפרש על פי דברי הזוהר, שבכל מקום שנאמר "היום", רומז לראש השנה שהוא היום שכל הימים תלויים בו, וזהו שאמר כאן "אתם נצבים היום", שמדבר על ראש השנה שכולם נצבים לפני ה' כנ"ל. וכתב הרמב"ם (תפילה יג, ב) "המנהג הפשוט שיהיו קוראין במדבר סיני קודם עצרת (חג השבועות), 'אתה חנן' אחר תשעה באב, 'אתם נצבים' קודם ראש השנה... לפיכך יש שבתות שקורין שחרית שני סדרין (שתי פרשיות)... כדי שישלימו בשנה ויקראו אותן הסדרים בעונתן (בזמנם)". וכן כתבו הטור והשולחן ערוך (או"ח תכת, ד). והטעם (כמובא בביאור הלכה) שקודם תשעה באב קוראים את 'פרשת דברים' שהיא מתוכחות משה, כדי להפטיר בה ב'חזון' שהיא תוכחות ישעיה על חורבן, ופרשת 'אתם נצבים' קודם ראש השנה מפני שיש בה מעניני תשובה. והמקור לזה ממנהג מרשלייאה (אלול עמ' 170) לרבינו משה ב"ר שמואל שכתב "לעולם קורין 'אתם נצבים' קודם ראש השנה, ומפטירין ב'שובה ישראל', והיא באה כדי להזהיר על התשובה לפני יום הדין" (אבל מנהגינו לקרוא הפטרת שובה בשבת של עשרת ימי תשובה). **בפרט** שקוראים זאת בשבת שקודם ראש השנה, ומבואר בספרים שהשפעת ה'יום טוב' שבתוך השבוע מגיע מכח השבת הקודמת לו, שהיא תחילה למקראי קודש. ולכן השבת שקודם הפסח נקראת 'שבת הגדול' משום שכלול בה מקור הניסים של חג הפסח. ומה שקורה באמצע השבוע – קשור בשבת הקודמת לה, וגם כאן, הקצבת חיותם ופרנסתם של ישראל נמשכת מהשבת הקודמת לה.

סיפר המשגיח הגה"צ רבי שלמה וולבה זצ"ל (בעל 'עלי שור' ועוד): זכורני כשלמדתי בישיבת מיר, כיצד בשבת האחרונה בשנה קודם ראש השנה, כולם חיו בתחושה, שהכל צריך להיעשות בשלימות, לא העיזו לדבר דברים בטלים, ולמדו יותר מכדי הרגילות, והיה זה הכנה טובה לימי הדין. (ובספר 'אני לדודי' עמודים 472-481 הרחיב עוד במעלת השבת האחרונה של השנה).

זהו שאמר התנא (שם) "כל באי עולם עוברים לפניו כבני מרון", נתאר לעצמינו שצריכים אנו לעבור לפני מלך בשר ודם שיבחון אותנו כיצד אנו לבושים, ומהי רמת ידיעתינו בחכמה ובחשבון. הלא בודאי היינו מכינים מלבושים יפים ולומדים היטב את תרגילי החשבון וכדומה. כך הקדוש ברוך הוא באותו יום בוחן את פנימיותנו בתורה ומצוות, ואם כן כמה מוטל עלינו להתלבש כראוי³, ולהכין את עצמינו בנקיות הנפש קודם לכן. **וידוע** המשל באותו מלך שהודיע שבעוד ימים ספורים עומד הוא לבא לבקר בעיר, ועל כולם להיות מוכנים לכך, תכונה רבה ניכרה בחוצות, כולם צחצחו וקוצפו את הבתים, ואף טאטו את הרחובות לכבוד המלך... ומה נורא היה אם המלך החליט להיכנס לביתו של אחד התושבים, או לעבור ליד אחד הבתים, וראה שהכל מוזנח ומטונף, הלא אין בושה גדולה מזו. **זהו** שאמר הכתוב (תהלים צו, יא-יג. צח, ט) "ישמחו השמים ותגל הארץ... לפני ה' כי בא, כי בא לשפוט הארץ", ודרשו חז"ל

¹ **כבר** הרחבנו לעיל (בהקדמה לספר בראשית ובנדפס מחדש) שיש קשר בין קריאת הפרשה לזמן מעגל השנה שבאותו שבוע, וכמו שכתב המגן אברהם (או"ח תקפ, סוף ט) בשם ספר התניא (סוף אות נח שכתב בשם שבלי הלקט סדר תענית, רסג) 'שמתוך שאלת חלום נודע להם שיום הפרשה גורם גזירת התורה (ולא יום החודש) זאת חוקת התורה מתרגמינן דא גזירת אורייתא'. ולכן באותו שבוע נשרפו קרונות רבים של ספרי תורה, כמובא שם. וכן כתב בקול מבשר (ח"ג - פסח) 'הקריאה הוא המעורר בחינת הזמן', וכעין זה בדברי הרמח"ל (בדרך השם). ועיין בשל"ה (תורה שבכתב, ריש פרשיות וישב מקץ ויגש).

² 'יש אומרים' זכר כל היצור' דהיינו כל היצורים.

³ **שהרי** המצוות הם מלבושי הנשמה בעולם הבא, כמו שדרכיב בספר 'שבט מוסר' (פרק לה. וכמו שהבאנו בבראשית הנדפס מחדש ג, ז' לבושי האדם הרוחניים).

(פסיקתא דרב כהנא כו, ד) 'כי בא' בראש השנה, 'כי בא' ביום הכיפורים. הקדוש ברוך הוא בא אלינו בימים הנוראים, ולכן עלינו להכין כראוי את נפשינו שהיא מקום שכינה לה' (ככתוב בשמות כה, ח 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', ודרשו חז"ל בתוך כל אחד ואחד מכם, כמו שהבאנו שם 'עשיית האדם למקדש'), ולצחצחה היטב, כדי שלא תכסנו בושה בבואו אלינו ביום הדין.

תשובה: בשבת שלפני ראש השנה מונח היסוד של ראש השנה, ויש להתכונן כראוי להיות ניצבים לדין בפני הקדוש ברוך הוא בראש השנה ולחזור בתשובה.

התגברות בדברים שבקדושה

שאלה: האם גם בדברים רוחניים יכול האדם לומר שאין בכוחו לעשותם?

ב. דברים כט, ט: "אתם ניצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם". כתב בבוציא דנהורא: דרכו של עולם, בשעה שמתעורר צורך לפעול ולעשות למען היהדות, לנהל מלחמת מצוה למען כבוד שמים, אומר כל אחד: מה אני ומי אני? דבר זה ראוי שיטפלו בו הרבנים, האדמו"רים, עסקני הציבור המובהקים, ולא אני – האדם הפשוט... ברם, טעות חמורה היא זו הגורמת לנזקים רבים. כשהדבר נוגע "לפני ה' אלקיך", שהמדובר הוא בכבוד שמים, מן הצורך שיהיה "אתם ניצבים כולכם", כולם חייבים להתגייס לפעולה, גם "ראשיכם שבטיכם", וגם "מחוטב עציך ועד שואב מימך", איש אל ישתמט מחובתו ואל יטיל את המלאכה על שכם הגדולים, עד כאן.

והיינו, כי בנוהג שבפעולות שבדברים גשמיים מגלה האדם כוחות כבירים לעשות רצונו, אבל בדברים שבקדושה, פתאום היצר הרע מניח עליו עצלות ותירוצים רבים כדי שיימנע מעשיית המצוה. וצריך להיזהר שבבית דין של מעלה לא ימצאו אצלו סתירות כאלו בהנהגתו, אשר יגרמו לו בושות ועונשים⁴. אלא אדרבה, גם אם בדברים גשמיים אין לו כח וחשק לעשות, אבל בדברים שבקדושה – שהם עיקר מטרת בואינו לעולם הזה, יאזור כגבר חלציו (עיי' איוב לח, ג. מ, ז), "החלש יאמר: גיבור אני"⁵ (ויאל ד, י), ויקיים בעצמו: 'במקום שאין אנשים, השתדל להיות איש' (אבות ב, ה). וכמו שהבאנו ב'המשנה המחכימה' שם 'כשאין איש – היה איש', לא יניח את המצוה לאחרים, אלא אדרבה יקום הוא ויעשה.

וכן הבאנו לעיל (דברים ח"א א, כב 'לפעמים עדיף שלא לכבד') שבבעניני גשמיות ראוי לכבד את רעהו וכל שכן את הזקנים, אך בעניני רוחניות לא יכבד את חברו כדי לברוח מן המצוה, אלא יטול את העול על עצמו וירבה תורה בישראל. גם הבאנו לעיל (ויקרא ט, ז 'כניעה בלקיחת תפקיד') כי אל לאדם להתבייש ולפחד לקחת על עצמו תפקיד אחראי בעבודת ה', כי אדרבה זהו מעצת היצר שרוצה למונעו מלפרוץ בעבודת ה', אלא יכיר בערך עצמו ויכנס לתפקידו בסייעתא דשמיא. (ועיי' עוד שם י, ג 'הכרת ערך עצמו' שאף שנצטוונו על מידת הענוה, אמנם על האדם להכיר את ערך עצמו ולהגביה לבו בדרכי ה').

תשובה: בדברים רוחניים אין לאדם להישמט ולומר שאין בכוחו לעשותם, אלא אדרבה יתגבר ויתחזק לעשותם, וימצא כמה כוחות יש לו לכך.

© כל הזכויות שמורות. ניתן להשיג גם בחינם במייל – עלוני הפרשה המחכימה' על פרשת שבוע בכל שבוע, וכן עלון 'הכנה נפלאה לבר מצוה – הזדמנות פעם בחיים' (במעלת אותו היום ושהכל הולך אחר ההתחלה), עלון 'הכנה נפלאה לבר מצוה' (כנ"ל), 'הכנה נפלאה לנישואין' (הלכה והנהגה להתנים) ושיעורים מוקלטים בפרק היומי במשניות ב:40 דקות על כל רוב הש"ס משניות, וניתן לשומעם בקול הלשון' על פי שם 'הרב שילה בן דוד שליט"א – הפרק היומי במשניות', או בקו ישיר שמספרו: 0733,211,612 ולרכוש את הספרים בהסכמות גדולי ישראל וצ"ל ויבלחט"א (לפי סדר א"ב): אהבתי תורתך (סיפורים על אהבת תורה של גדולי ישראל), אמרי שילה – משניות מבוארות (ביאורים וביורים בשפה ברורה על מסכתות כלים, אהלות, נעים ופרה), בזאת תבחנו (630 שאלות על הש"ס מכת"י מרן הגר"ח קנייבסקי וצ"ל שתשובותיהן במסכתות אחרות), ברורי הלכות איסור והיתר (בשר בחלב ותערובות יו"ד פז-קיא, סיכום מפורט בעיקרי הסוגיות ומפרשיה להלכה, בתוספת ביאורים וביורים, בהירים ומאירים), המגילה המחכימה (על מגילת אסתר), המשנה המחכימה (על פרקי אבות), הפרשה המחכימה (שבעה חלקים שהם בראשית שמות ויקרא במדבר דברים א' ב' ג', חכמה ומוסר אקטואליים היוצאים מפסוקי התורה בצירוף עובדות והנהגות ומעשים מנסיונות החיים), זמנים ומועדים חלק א' (ביאורים וביורים, ופולפולים בעניני שבת ומועדים, בחלכה ובאגדה, על שבת, ראש חודש ומועדים כללי, ובעניני המועדים בחודש אלול ותשרי – ימים נוראים, שהם אלול וראש השנה, יום הכיפורים והושענא רבה, סוכות ושמני עצרת. כ: 380 מועדים), זמנים ומועדים חלק ב' (כנ"ל בחודשי כסליו עד אב, בחלכה ובאגדה, על חנוכה, ט"ו בשבט, פורים, פסח, ספירת העומר, שבועות ובין המצרים), שלום עליכם / shalom aleichem (תרגום הספר 'שלום רב המקוצר' לאנגלית), שלום רב (שאלית שלום והארת פנים, בחלכה, באגדה ובמוסר, משולבים בעובדות ומעשי רב מגדולי ישראל: 960 עמוד) [אזל לעת עתה], שלום רב המקוצר (קיצור ספר שלום רב, מעובד ומנוקד בשפה השווה לכל נפש), חדש: תולדות אדם (בעניני גילאים ושנות האדם מקודם לידתו עד אחר פטירתו), תורת עשר המכות (סיכום והערות בענין עשר המכות בדרך הפרד"ס)

לפרטים, הארות והערות בטלפון: 02-5864229. בדואר אלקטרוני: BH5864229@GMAIL.COM, או בכתובת: רחוב סולם יעקב 3/47 רמות א' ירושלים. נא לסייע לעלון ב'גדרים פלוס' עבור 'שבט אחים – רמות פולין' (שלוחה 3044) בקמגוריה 'עלון הפרשה המחכימה'

⁴ כמו שהרחבנו לעיל (בראשית מה, ג 'סתירות באדם') שהבושה העצומה שתהיה לאדם ביום הדין, שיראו לו סתירות בעצמו, כגון שהתנהג בצרכיו הגשמיים בפורנות גדולה, ואילו לדברים הרוחניים טען שהוא במצב דחוק.

⁵ וכפי שטען שמואל לשאל (שמואל א' טו, יז) "הלוא אם קטן אתה בעיניך, ראש שבטי ישראל אתה, וימשחך ה' למלך על ישראל", וכמו שנתבאר לעיל (בחומש שמות, הפטרת פרשת זכור 'התגברות רחמי' בנדרס מחדש) שאין לאדם להרגיש שפול בעיני עצמו, אפילו לאחר שחטא, כי זו מעצת היצר, ואדרבה ידע את חשיבותו וגדולתו שהוא בן אהוב למקום המצפה לפעולותיו הרוחניות.